

ŽIVOT

Br. 1.

Veljača 1926.

God. VII.

GODINA 1926.

UREDNIŠTVO "ŽIVOTA"
ZAGREB, 1926.

Dante pripovijeda, kako je Virgilije u paklu stupio pred davle. Ovi su na nj navalili poput vučje paščadi, ali se odmah umirili na riječ »Pust' me ići, naredba je s neba!« A kad se smiriše, Dante skoči iza kamena, kako pjeva:

Tad je skočih i mah zbližih mu se;
A svi đavli oko nas se viju,
Pa se bojah...

Tako videh predat pješadiju,
Kad ostavi na vjeru Kapronu,
Protivnika motreć silesiju.

Stoga t'jelom uz Vođu prionuh;
Ali oči n'jesam s njih svrnuo,
Gubičinu motreć im nesklonu.

Kvakon pr'jeteć: »Bi li mu čupnuo
Hrbat?« taj će, a drug će sa strane:
»Al da bude zube dobro čuo!«

(Pakao XXI, 91 — 102).

Dante se sakrio iza kamena od straha ispred paklenih nemani. Žalibože ovako čine i mnogi katolici: strah ih je od liberalnih novina i loših političkih agitatora; boje se truda i neuspjeha, ni jesu im mili prigovori braće i pristaša. Razlika je ipak između ovih junčina i Dantea ta: Dante se pouzdaje u vođu Virgilija, a slabi katolici se ne uzdaju ni u riječi Kristove: »U svijetu ćete imati tjeskobu, ali se uzdajte, ja sam nadvladao svijet« (Iv. 16, 33).

Ne bismo li stoga u novoj godini malko pogledali, kako stojimo mi katolici u SHS: koje su naše nevolje, koje dobre i loše strane, koji su tome uzroci i kako da ustanemo i otresemo se nerazboritog straha i obzira?

1. Naše slabosti i naše kreposti.

I slabosti imaju svoj barometar, koji oscilira. Kod nas kroz ovih zadnjih sedam godina pokazuje on niske stupnjeve, vrlo niske. Kako?

Dr. Marić je iznio u svojoj brošuri o agrarnoj reformi porazne činjenice o tom kako se postupa u nas s agrarnom reformom crkvenih imanja. Čak su nekoji htjeli, da od tih posjeda ne ostane pojedinom svećeniku ni toliko, koliko drugim građanima. To se doduše djelomično popravilo, ali koliko je trebalo natezanja i mu-

ke? Kako su se ministri mijenjali, tako su se mijenjale i odredbe i zabrane protiv katoličkih preparandija a još više protiv Marijinih kongregacija. Nove sekte gotovo hajdučki navaljuju na katoličke hramove i hoće da ih silom za se otmu. Loža se naokolo šepiri kao po svom neomeđenom kraljevstvu. Već je osnovano do 15 loža, koje sistematski djeluju protiv katoličkih interesa kod nas i idu nesmetano prema svom razornom cilju. Poznati je političar javno napao katoličke biskupe, i malo je tko protiv toga ustao. A kako pišu dnevne novine? Prolistajte samo zagrebačke dnevničke, pak ćete naići svaki čas na vijesti, podlistak, rasprave, koje su neprijatne katolicima. »Dom« upravo sistematski napada na svećenstvo i to baš katoličko, nikoje drugo. I nedavno se gotovo svi ti listovi složiše protiv katolika, kad se radilo o zavodu sv. Jeronima u Rimu. A mi katolici? Nemamo ni jednog dnevnika, gdje bi se to pitanje razbistrilo. Zalosno je to, jer je to nemali dokaz, da katoličko bilo slabo bije. Javno je mnijenje za liberalnu struju, pa nije čudo da zulumu aršina nema, kad se radi o nastupu protiv katoličkih načela i Crkve.

Najbistrije vidimo, kako je niska naša temperatura po tome, što nemamo mi Hrvati u narodnoj skupštini ni jednog katoličkog zastupnika kao odaslanika katoličke stranke. I da nije u njoj Slovenaca iz katoličke pučke stranke i par braće Bunjevaca, ne bi se ni obazirali na katoličke biskupe ili svećenike. I stari liberalci znadu, da je čelavu glavu lako ošišati. Katolici su bez svoje političke, izrazito katoličke organizacije i bez svojih katoličkih zastupnika slični čelavoj glavi. Bezdušni agitatori svaku stvar brzo okrenu protiv katolika i viču, da su katolici neprijatelji države i domovine. Pravo se kaže: Hoćeš li utući pseto, a ti viči »Bijesno je!« Teško raji, dok je netko ne pomiluje; teže rodu, ako nema glave (političkog katoličkog vodstva). Obratno, jakoj mišici svak strijele dodaje. U moderno doba najjača je obrana u organizaciji. Već i hrvatska poslovice to ističe, kad veli: Brojenu ovcu malo kada vuk ujede.

Ima četrdeset i više godina, što kod nas liberalizam jednako gospoduje. Dvadeset je godina, što se katolički pokret s njime uhvatio u koštac. Još samo pristaše tog pokreta mogu kazati s pjesnikom:

Još jedini smo, što nam vjeru danu
Ko st'jeg držimo iznad s'jedih glava
(Arnold, S visina i dubina 28).

A i drugi će valjda zapitati pred ovim pojavima:

Danas sunce nekud
Krvavo uranja —
Hoće l' možda sjutra
Doć do strašnog klanja? (Arnold, ib.).

Ali najžalosnije je to, da ne samo liberalci nego i nekoji kato-

lički svećenici ometaju rad katoličkog organiziranja u našim krajevima; oni ne daju, da ispliva katolička stranka i katolička ideja uopće na površinu i da pobijedi liberalizam, koji nas gnjavi u javnosti i svugdje.

Cujmo kako naš katolički episkopat uočuje sve naše prilike! On piše u svojoj poslanici 18. listopada 1925. ovako: »Sada više episkopat ne može šutjeti, kada čuje, kako neki krugovi udaraju na katoličku vjeru i namjeravaju hrvatski narod odcijepiti od katoličke Crkve. Mi smo uvjereni, da hrvatski narod ne će slušati zavodnika i stupiti u borbu s Rimom, jer je ta borba suvišna i štetna«. Radi se dakle kod nas o tome: biti ili ne biti katolicima.

U tim prilikama možemo svi katolici kazati s psalmistom: »Postadosmo ruglo u susjeda svojih, rugaju nam se i sramote nas, koji su oko nas« (ps. 78, 4); pače »zubi su sinova ljudskih koplja i strijele i njihov jezik mač oštar« (ps. 56, 5).

Ovdje će tko kazati: Pa zar je u Hrvatskoj sve crno? zar katolici moraju kazati s Preradovićem:

Zastrta je mjesečina

Ne vidi se zv'jezdam traga?

Ta mi katolici imamo i svijetlih dana u SHS. Ili nijesu ugodni i dični pojavi euharistijski sastanci, hodočašća, pučke misije?

Na to odgovaram sa Samuelom: »Gospodin ne će ostaviti naroda svojega radi velikoga imena svojega« (I Kralj. 12, 22). Nije li nam Bog obećao ono, što je zajamčio sv. Pavao Korinćanima: »Ali je vjeran Bog, koji vas ne će pustiti, da se iskušate većma nego možete podnijeti« (I Kor. 10, 13). Stoga i naš hrvatski katolički narod može da se pohvali ne samo s euharistijskim sastancima i s tri hodočašća u Rim u g. 1925., nego i s uspjelom proslavom 1000. godišnjice hrvatskog kraljevstva i dr. Upravo nam je Euhar. sastanak pokazao, da živi stara katolička vjera u srčiki naroda, u pučkoj masi, koja je g. 1923. dohrlila u Zagreb, da posvjedoči javno svoju vjeru ne žaleći ni truda ni troška. I hodočašća u Rim uspjela su iznad svakog očekivanja i to u ovo skupo doba. Bila su brojnija i savršenija nego li u g. 1900. I pučke misije po hrvatskim krajevima divno uspijevaju. I naše nabožne listove i časopise narod rado prima i uzdržava. Duhovni pastiri opažaju, da narod dolazi opet ka katoličkoj svijesti i (općenito govoreći) kolje ide u crkve nego li svršetkom rata. Katoličko orlovstvo osvaja mladež uz poziv »Bog živi!« Muška i ženska mladež hrli pod zastavu te krasne ustanove. Katolička su se društva opet lagano probudila po selima i gradovima. I u g. 1925. je održano par euharistijskih okružnih sastanaka, koji su nemalo koristili vjerskom životu. I još bismo više toga utješljivo mogli navesti o katoličkom životu kod nas.

Po svemu ovome vidimo, da se u narodu hrvatsom katolički radi i nastupa. Ako pak usporedimo lošu i dobru stranu, ne ćemo

li kazati, da taj narod čas ide za Bogom čas opet poput starih Izraelaca za egipatskim kumirom? Ne, toga ne smijemo reći. Radije moramo prema svim pojavama suditi, da je hrvatski narod razdijeljen: gros, većina, prava srčika narodna je svjesno uz svoje katoličko svećenstvo, episkopat i papu, a manji dio vrluda i klipše za političkim mešetarima i deklamatorima.

2. Katolički svećenici, gdje ste?

Kad Sava u Dunav, ime izgubi. Kad se katoličko svećenstvo u se povuče, strah zahvati njih i stado, pa vuci mogu po volji da grabe i ubijaju. Obratno se dogodi, gdje je svećenstvo srčano i razumije savremene prilike. Tu mora da cvjeta katolički pokret, taj dio duhovne pastve. Kod nas je pošlo za rukom jednom političaru, da je uništio utjecaj katoličkog svećenstva na politiku. Odatle i potječe pojav, da se to svećenstvo nekako povuklo iz javnog života. To dakako djeluje i na psihu svećenstva, pa se čuti osamljenim i kao da je bacilo bojevno koplje u trnje, barem onaj dio svećenstva, koji se demagogiji nije poklonio. A to je puno veći dio. Evo to je uzrok, što svi liberalci i loža ustaju na katoličku hijerarhiju i svećenstvo i hoće da ga osiromaše i podrežu mu krila za svaki polet. Pravo narod veli: Nebojša najprije strada, teško ćordi u plašljivoj ruci, odmakovoj majci žalosni su danci. Naše katoličko svećenstvo još ne će da se otrese kumovanja s nekršćanskim elementima, još je podijeljeno na više političkih čak i nekršćanskih stranaka. Od straha (što li?) ne vjeruje u svoju snagu i zaboravlja, da hora pije a zгода plaća, a komu vašar kapu kupuje, gologlav ide. Ako još par godina ostane hrvatsko katoličko svećenstvo ovako rascijepano, bit će mu kao u Franceskoj. Već bi se ovo i dogodilo, da nema katoličkih Slovenaca u narodnoj skupštini, te da nijesu dvije najjače stranke zaposlene nacionalnim pitanjima. Ako se prilike ne okrenu, bojim se, da će se na hrvatskom svećenstvu doskora obistiniti narodna poslovice: Kasno je popodne k misi ići.

Eno nedavno su pošli naši katolički biskupi, u Beograd, da ondje iznesu sva gravamina, što ih nekoji predstavnici javne vlasti nanose katoličkoj Crkvi. I gle! Beogradski strančari ne htjedoše ni da saslušaju naše biskupe, pa su se ovi morali vratiti kući ne obavivši posla. Što nam to pokazuje? Da nama katolicima ne preostaje drugo nego sve sile uprijeti poput čeških katolika i u narodnu skupštinu poslati svoje, samo katoličke zastupnike. Jedino nas ti mogu braniti i zaštititi; jedino oni mogu i nekatoličke političare prisiliti, neka barem poštivaju naša katolička prava. Dakle naokup u katoličke organizacije i u katoličku stranku! To mora biti naša parola u novoj godini.

Recimo sami sebi, o katolički svećenici, one riječi, koje je kazao Dante Virgiliju:

»Brže — bolje okrenimo na se,

Ako nam je dalje hod zapeo!« (Pakao VIII, 101—2).

Uz odlučnost treba da pokažu hrvatski svećenici i **duh pregaranja**. Hrvatsko je svećenstvo od vjkada bilo kao i narod jezičac na političkoj vagi u bivšoj Austriji i to između jedne i druge pole bivše monarhije; između nijemstva i madžarstva. Nije čudo, da je ono kao i stare političke stranke imalo pred očima kao najvažniji politički rad nacionalno pitanje. Sada je nadošlo drugo vrijeme. Liberalizam hoće da to pitanje turi u pozadinu time, što izazivlje kulturni boj, kako to veli i naš katolički episkopat u navedenoj poslanici: »Protivnici Kristove nauke htjeli bi u našoj mladoj državi pribaviti crne dane katoličkoj Crkvi. Iz neugasive mržnje na katoličku vjeru i na sv. Stolicu htjeli bi da izazovu kod nas kulturnu borbu«. Tu će pobijediti oni, koji budu s narodom. I narod vapije danas za socijalnim reformama i duševnim preporodom. Gdje dakle bude svećenstvo socijalno djelatno i revno u hramu Božjem i u svemu svomu nastupu, tu će narod biti uz svećenstvo. To se vidi u Belgiji, Nizozemskoj, Češkoj, Sloveniji i Njemačkoj. U tim je zemljama liberalizam jači, naprasitiji i organiziraniji, pa se ipak mase drže svećenstva. A zašto? Jer je svećenstvo dobro upućeno u sva savremena pitanja te zadovoljava sve narodne socijalne i duševne potrebe; jer zna i zatomiti svoja lična mnijenja ili sklonosti.

Koja bi bila prva dužnost našeg katoličkog svećenstva? Da se priključi postojećoj katoličkoj stranci ili da zatraži od svojih političkih stranaka katoličko stanovište u programu. Ta u tim su strankama u golemoj većini katolici. Ako katoličke stranke ne će toga da prihvate, to je očevadni znak, da u njima nema mjesta katoličkom svećeniku. I narod veli: U tuđe kolo noge ne meć! Inače će takovi svećenici morati čuti apostolov ukor: »Traže svoje, a ne što je Isusa Krista« (Fil. 2, 21).

Božja je providnost dopustila, da naše svećenstvo nema sada utjecaja u politici i to u onim političkim strankama, koje ne stoje na kršćanskom stanovištu. Nije li to jaka opomena, da se sve svećenstvo mora drukčije orijentirati? da mora odlučno ostati uz katolički barjak? Ovako je bilo u Italiji od g. 1860. do g. 1870, do osvojenja Rima i ujedinjenja Italije. Svećenstvo je ondje sanjalo samo o ujedinjenju apeninskog poluotoka, a nakon toga ujedinjenja potpuno se razočaralo poradi progona Crkve i osiromašivanja svećenstva. Ali je došla i treća faza: svećenstvo se okupilo u jaku falangu i nastupilo katolički tako, da mu se i Mussolini klanja i sada mudruje i radi kako da ga predobije za se.

Svećenici! Nemojte da vam protivnici opetuju Kristove riječi: »Lice nebesko znate prosuditi; a znake vremenima ne možete?« (Mat. 16. 4). Primite stoga apostolovu opomenu: »Već je čas te se probudimo od sna« (Rim. 13, 11).

3. Program rada.

Loža taj svoj program. Mi tražimo svoja prava, pa ne trebamo nikomu zasjedati ili ga nadlijati. Ta čega da se bojimo? zar kulturnog boja? Preč. episkopat veli: »U boju proti neprijatelja katoličke Crkve bit će potpuna pobjeda na našoj strani, bude li svećenstvo složno među sobom i bude li udruženo u jaku falangu pod vodstvom biskupa. Mi se uostalom ne trebamo bojati kulturnog boja, jer se po svjedočanstvu povjesnice za vrijeme progonstva diže i utvrđuje katolička svijest kod vjernika. I naš narod lijepo kaže: Pritisnuto jače sve to više skače«.

Istina preč. episkopat obraća se svim katolicima u SHS i veli im: »Stavljamo vam na srce, da slušate namjesnika Kristova, kada poziva sve katolike, neka se organiziraju u katoličkoj akciji. Sve se župe i sve organizacije pozivaju, da odmah počnu djelovati za svetu stvar katoličku i to upravo sada, kada se spremaju novi, katoličkoj Crkvi neprijatni zakoni u našoj državi«. Eto presv. biskupi poznaju potrebe vremena i otvoreno pozivlju sve katolike, da pristupe u katoličku akciju. Kako ćemo to provesti?

Držanjem katoličkih tjedana, pokrajinskih euharistijskih sastanaka, proslavom vjerskih jubileja (osobito sv. godine). Katolički roditelji valja da traže katoličke konfesionalne škole. Katolički tjednik nam je potrebniji nego li dnevni kruh. Orlovstvo treba da u novoj godini prodre u svako selo. Vjerske nabožne ustanove kao Treći red sv. Franje, kongregacije i Apostolat Srca Isusova valja proširiti i po župama. Sav narod bi morao biti organiziran u našim katoličkim organizacijama, kakove su Hrvatski narodni savez, Pijevo društvo, Ženska sveza. Ne smijemo zaboraviti svoje katoličko zadrugarstvo. Poslije ovoga bit će uspjeha i u politici, ako nas time ne obdare katolički protivnici svojom preuranjenom rabotom, te ćemo možda morati da kažemo: Razlozi nas ne okupiše u kolo i falangu, ali nas eto neprijatelji na to prisiliše!

Naši se liberalci igraju vatre i žele da je podmetnu nama katolicima, a ne znaju u svojoj ograničenosti kako ruski boljševizam ne plaća daće ni na granicama SHS. A u općem kaosu tko će ih spasti? Onda će nam ljubiti ruke. No s druge strane je i to istina: Nas će katolike napasti i liberalci i kasnije boljševizam, ako se već sada ne okupimo svi u jedan katolički tabor. U organizaciji je spas! To je odgovor na »signum temporis«. To je naš obračun s liberalizmom i našim slabostima. A.